

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК СКЛADOVA MEХAНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Попович Л.Р.

Гринчуцький В.І.

Тернопільський національний економічний університет

Процес успішного функціонування і розвитку промислового підприємства в умовах ринкової економіки залежить від рівня його економічної стійкості, що визначається здатністю суб'єкта господарювання так реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб не лише зберігати та генерувати чинники, які зумовлюють його врівноважений стан, але й сприяти подальшому розвитку. Адаптація підприємства до постійно змінюваних умов середовища функціонування забезпечує йому довгострокові конкурентні переваги та зміцнення власних позицій на ринку.

Саме система ринкових відносин об'єктивно зумовлює існування ризику в усіх сферах господарської діяльності. Ринкове середовище вносить в діяльність підприємства елементи невизначеності і поширює „асортимент” ризикових ситуацій, які виникають при присутності конкретних умов та обставин. Ризикові ситуації створюють умови для порушення економічної стійкості підприємства. Щоб вижити за цих складних умов підприємству необхідно приймати нетрадиційні та сміливі рішення, що також підвищує ступінь економічного ризику. При означених обставинах підприємству потрібно не уникати ризику, а вміти правильно оцінювати його ступінь і безпосередньо управляти ним з метою обмеження.

Управління ризиком є сукупністю послідовних заходів антикризової діяльності, застосування яких має комплексний, системний характер і передбачає розробку та реалізацію економічно обґрунтованих для даного підприємства рекомендацій і заходів, спрямованих на зменшення вихідного рівня ризику до прийняттого, допустимого рівня. Дана система опирається на результати оцінки ризику, техніко-технологічний і економічний аналіз виробничого потенціалу та середовища функціонування підприємства, маркетингові та інші дослідження.

Управління ризиком має свою систему правил і прийомів для прийняття рішень в умовах ризику: не ризикувати більше, ніж це дозволяє власний капітал; передбачати наслідки ризику; позитивне рішення приймається лише при відсутності сумнівів; не ризикувати великим заради малого; не можна вважати, що завжди існує тільки одне рішення, можливо, є й інші варіанти.

Проведені дослідження діяльності швейної фабрики ВАТ „Галія” м. Тернопіль дають можливість виділити такі основні ризики, які впливають на економічну стійкість підприємства, враховуючи специфіку його діяльності: ризик неплатоспроможності підприємства та його банкрутства (як наслідок неплатоспроможності); ризик втрати ринків збуту; ризик неплатежу або несвоєчасного платежу контрагентів; ризики неефективного менеджменту персоналу (високий рівень плинності кадрів, низька оплата праці та недосконалість системи стимулювання і мотивації праці робітників); ризики збитковості контрактів та замовлень з боку іноземних фірм; ризики ненадійності ділових партнерів; ризики зниження прибутковості та прямих фінансових втрат; ризики, пов'язані з недосконалістю митного законодавства.

Повністю уникнути ризику практично неможливо, але, знаючи джерело втрат, підприємство здатне знизити загрозу, зменшити дію несприятливих факторів.

Зазначимо, що сьогодні на підприємстві не здійснюється оцінка та управління жодним із зазначених видів ризиків. У той же час, на наш погляд, існує об'єктивна необхідність в розробці системи їхньої оцінки та запобігання. З метою забезпечення

ефективного управління цими ризиками необхідна побудова певних моделей оцінки та управління ними.

Пошук та оцінка можливих ризиків є необхідним елементом моніторингу середовища функціонування підприємства і передбачає аналіз його рівня за трьома основними напрямками, а саме: аналіз чутливості цільового показника, який вказує на реакцію зміни зовнішніх чинників на результати діяльності та ринкове позиціонування; аналіз параметрів мінливості цільового показника, тобто діапазону його коливання відносно очікуваного значення та аналіз граничного ризику, який вказує на можливість появи найбільш несприятливих змін ринкової кон'юнктури.

Особливою формою управління ризиками на підприємстві є аналіз та оцінка результатів ризику. Такий аналіз передбачає виявлення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на рівень ризику; оцінка такого впливу шляхом визначення обсягів і джерел фінансового покриття збитків та ефективності вкладання коштів; встановлення допустимого рівня ризику та розроблення заходів щодо його зниження (рис. 1.).

Рис. 1. Блок-схема аналізу ризику

Запропонована система аналізу ризику допоможе розробити стратегію і тактику ВАТ „Галія” щодо забезпечення і підтримання в майбутньому економічної стійкості підприємства.

Необхідно також своєчасно враховувати чинники ризику при прийнятті управлінських рішень; кваліфіковано організовувати процес управління ризиковою ситуацією, спрямованого на забезпечення адаптації діяльності підприємства до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища. Стратегія управління ризиковою ситуацією залежить від специфічних ризиків, які можуть виникати в процесі діяльності підприємства, можливості правильно оцінити конкретну ризикову ситуацію, знайти оптимальний варіант виходу з неї, враховуючи наявні у розпорядженні підприємства економічні ресурси.

Отже, управління ризиком покликане забезпечити оптимальне для підприємства співвідношення прибутку та ступеня ризику від здійснених ним господарських операцій. Чітке усвідомлення мети і цілей діяльності підприємства є необхідною умовою для організації ефективної системи управління ризиками, яка повинна включати збір, обробку та аналіз інформації про зовнішнє середовище, про внутрішні показники фінансової, виробничої, комерційної діяльності підприємства, його безпеки та економічної стійкості як в минулому, так і в поточному періоді, здійснення прогнозування щодо перспектив майбутнього розвитку.